

ინგლისური ნასესხობები ფრანგულ ენაში

მარია ბურჩაკ-აბრამოვიჩი

ივ.ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: mariam.burchak-abramovichi@tsu.ge

<https://doi.org/10.52340/lac>

ენათა შორის სესხების პროცესი მიმდინარეობს მას შემდეგ, რაც არსებობენ თავად ენები. თავისი არსებობის განმავლობაში ფრანგულ ენაზე ბევრმა ენამ მოახდინა გავლენა. ბოლო პერიოდში საგრძნობლად იმატა ინგლისური ნასესხობების, „ანგლიციზმების“ რაოდენობამ. წინამდებარე სტატიაში განხილულია ფრანგულ ენაზე ინგლისურის გავლენა, ინგლისური ენიდან ლექსიკური, სინტაქსური და ფონეტიკური სესხების საკითხი და ნასესხობების კლასიფიკაცია.

საკვანძო სიტყვები: ანგლიციზმი, სესხება, ლექსიკური ერთეული

ყველა ენისთვის დამახასიათებელია მუდმივი ცვალებადობა, რაც განპირობებულია ამ ენის გავრცელების არეალზე პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ სოციალური ზემოქმედი ფაქტორებით. ენები ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირშია და მათ შორის ლექსიკური ერთეულების გაცვლა მიმდინარეობს. ენების ისტორია ცხადყოფს, რომ სიტყვათა სესხების ფენომენი ბუნებრივი პროცესია, რომელიც ხელს უწყობს ენის განვითარება-გამდიდრებას. ენებს შორის სესხება შეიძლება განიმარტოს როგორც პროცესი, რომლითაც ერთი ენა მეორე ენის ლექსიკურ ერთეულს ან ლინგვისტურ მახასიათებელს მთლიანად ან ნაწილობრივ ითვისებს [ლუბიე, 2011:10]. ნასესხობები შეიძლება იყოს დენოტაციური და კონოტაციური. დენოტაციური ნასესხობა გულისხმობს ერთი ენიდან მეორეში ლექსიკური ერთეულების სესხებას ახალი რეფერენტის აღნიშვნის მიზნით, კონოტაციური ნასესხობა კი არის ენაში უკვე არსებული რეფერენტის აღნიშვნა, რა დროსაც ის იკვეთება მსესხებელ ენაში არსებულ დენოტატთან [გავიარ დუნანი, 2005 : 26].

საუკუნეთა განმავლობაში ფრანგული ენა განიცდიდა ბერძნული, ლათინური, იტალიური, ინგლისური და სხვა ენათა გავლენას. თავის მხრივ, ფრანგულმაც შეიტანა თავისი წვლილი სხვა ენების განვითარებაში. არის ორმაგი სესხებაც, როდესაც ერთმა ენამ ისესხა ლექსიკური ერთეული, შეიტანა მასში ფონეტიკური, პროსოდიული, მორფოლოგიური ცვლილებები, რის შედეგადაც ეს უკანასკნელი დაბრუნდა თავდაპირველ ენაში შეცვლილი სახით.

ზოგიერთმა ნასესხობამ შესაძლოა ენაში სრული ინტეგრაცია განიცადოს და თავისი ქლერადობით და დამწერლობით დაემსგავსოს მსესხებლის ენაში არსებულს. ასეთმა ნასესხობამ შეიძლება ჩაანაცვლოს და განდევნოს კიდეც უკვე არსებული ლექსიკური ერთეული. თუმცა ყველა ერთეული არ გადის ადაპტაციას, ზოგიერთი განიცდის მხოლოდ მცირე ცვლილებებს ან ინარჩუნებს თავის პირვანდელ სახეს. ლექსიკური ერთეული, რომელიც მსესხებლის ენაში მნიშვნელობის და ფორმის უცვლელად, ან მცირე ცვლილებით გადმოდის სრულ ნასესხობად ითვლება [ლუბიე,2011:14]. ინგლისურიდან ფრანგულში გადმოსული სრული ნასესხობის მაგალითია სიტყვა „feedback“ (უკუკავშირი), რომელიც ფრანგულმა ენამ უცვლელად ისესხა ინგლისურისგან. ენაში გვხვდება ჰიბრიდული ნასესხობებიც. რაც გულისხმობს ერთი ენიდან მეორეში შინაარსის სესხებას ფორმის ნაწილობრივი ცვლილებით [ლუბიე,2011:14]. ამ სახის ნასესხობის მაგალითია ზმნა „liker“ (მოწონება), რომელიც მიღებულია დერივაციით და ინგლისური „like“ და ფრანგული პირველი ჯგუფის ზმნების -er დაბოლოებისგან შედგება.

ყურადღება უნდა გავამახვილოთ ცრუ ნასესხობაზე, რომლებიც შედგება სხვა ენიდან ნასესხები ელემენტებისგან და თავისი ფორმით ჰგავს სრულ ნასესხობას, თუმცა ამ ერთეულის შესაბამისი ერთეული ენაში არ მოიძებნება [ლუბიე, 2011:14]. ცრუ ნასესხობის მაგალითია „footing“ (ძუნძულით სირბილი), რომელიც ფრანგულ გადმოვიდა ინგლისური „foot“ (ფეხი) და ინგლისური -ing დაბოლოების დერივაციით. აღსანიშნავია, რომ „footing“ არ არსებობს ინგლისურ ენაში და მას სიტყვა „jog“ შეესაბამება.

სესხების კიდეც ერთი ფორმა არის კალკირება. კალკირება ნიშნავს ახალი ლექსემის ან ფრაზემის გაჩენას სრული ან ნაწილობრივი თარგმნის გზით. განასხვავებენ სემანტიკურ, მორფოლოგიურ ან ფრაზეოლოგიურ კალკირებას [გამყრელიძე,2008:392]. სემანტიკური კალკირების ნათელი მაგალითია, ფრანგული ზმნა „réaliser“ (განხორცილება, რეალობად ქცევა), რომელმაც პირდაპირი თარგმანით ინგლისური „realize“-ის გავლენით, ფრანგულში შეიძინა დამატებითი მნიშვნელობა და დღეს გამოიყენება „გაგების“, „გააზრების“ მნიშვნელობითაც. მორფოლოგიური კალკირება გულისხმობს უცხოური მნიშვნელობის გადმოტანას მსესხებლის ენაში, ხშირად პირდაპირი თარგმანის საშუალებით [ლუბიე,2011:15]. მორფოლოგიური კალკირების მაგალითია ინგლისურიდან სიტყვასიტყვით ნათარგმნი „locuteur natif“ (ინგლ. "native speaker"). ფრანგულ ენაში არსებული გამოთქმა „avoir les bleus“ კი არის ფრაზეოლოგიური კალკირების ნიმუში, რადგან გამოთქმა მიღებულია ინგლისური მხატვრული გამოთქმის „to have the blues“ (იყო ცუდ განწყობაზე) ზუსტი თარგმანის შედეგად.

ლექსიკური სესხების გარდა ხაზი უნდა გავუსვავთ ასევე ფონეტიკურ და სინტაქსურ ანგლიციზმებსაც. ფონეტიკური სესხება გულისხმობს ენაში არსებული ლექსიკური

ერთეულის წარმოთქმას უცხოური ენის გავლენით [ლუბიე,2011:16]. ფონეტიკური ანგლიციზ-მის ნათელი მაგალითია სიტყვა „zoo“, რომელსაც [zo]-ს ნაცვლად ინგლისური ენის გავლენით წარმოთქვამენ როგორც [zu]. არანაკლებ მნიშვნელოვანია სინტაქსური სესხების საკითხიც, რომელიც გულისხმობს უცხოური ენის სინტაქსური სტრუქტურის გადმოტანას ენაში. სინტაქსური სესხების მაგალითს წამოადგენს ზმნური ჯგუფების სესხება, წინდებულების ან კავშირების არჩევაზე სხვა ენის გავლენა, სიტყვების თანმიმდებრობის განსაზღვრა წინადადებაში [ლუბიე, 2011 : 15]. მორფოსინტაქსური ელემენტი ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც ლექსიკური შემადგენელი. სინტაქსური ნასესხობები დიდ ცვლილებებს იწვევს ენაში, რადგან ისინი ცვლიან წინადადებების სტრუქტურას და მისი შემადგენელი ელემენტების სემანტიკურ ღირებულებებს. სინტაქსური ანგლიციზმების მაგალითია ისეთი კონსტრუქციები, როგორიცაა : ფრ. „sur l'étage“ („à l'étage“) - ინგლ. „on the floor“ ; ფრ. „sous observation“ („en observation“) - ინგლ. „under observation“ და სხვა.

ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ ინგლისური ნასესხობების საკითხი საკმაოდ აქტუალურია ფრანგული ენისთვის, რადგან ლექსიკური, ფონეტიკური თუ სინტაქსური ანგლიციზმები შემოდის და მკვიდრდებიან ფრანგულ ენაში.

ლიტერატურა:

გამყრელიძე თამაზ - თეორიული ენათმეცნიერების კურსი. თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2008. 389-394 გვ.

Gaviard Dunand Marie-Dominique - Les emprunts linguistiques. journal of research and investigation in the language classroom. 2005. 25-31 გვ

Loubier Christiane - De l'usage de l'emprunt linguistique, Office québécois de la langue française. 2011.

Maria Burchak-Abramovichi

Iv.Javakhishvili Tbilisi State University

English borrowings in French

Abstract

The process of borrowing between languages has been going on since the languages themselves have existed. During its existence, the French language has been influenced by many languages. Recently, the number of borrowings from English, has increased considerably. This article deals with the influence of English on the French language, the question of lexical, syntactic and phonetic borrowings from the English language and the classification of borrowings.

Key words : Anglicism, borrowing, lexical item

რეცენზენტი: პროფესორი ბელა ხაბეიშვილი

სამეცნიერო–რეფერირებადი ჟურნალი "ენა და კულტურა"

SCIENTIFIC PEER REVIEWED JOURNAL "LANGUAGE AND CULTURE"
2022

N28,